

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ג, 2023
מספר השאלון: 004382

מדינת ישראל
משרד החינוך

יהדות

לבתי ספר עצמאיים

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון — דינים - (8x8) - 64 נקודות
פרק שני — מחשבה ומוסר - (9x4) - 36 נקודות
סך הכול - 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתבו במחברת הבחינה בלבד, רשמו "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי

השאלות

פרק ראשון (64 נקודות)

ענו על שמונה מן השאלות 1 – 10

בשאלות שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל שאלה 8 נקודות).

1. הלכות הדלקת נרות שבת

- א. כתבו שלושה מנהגים שונים לגבי מספר הנרות שמדליקים בערב שבת. לכל אחד מהמנהגים שציינתם, כתבו את טעמו. (6 נקודות)
- ב. (1) מי חייב בהדלקת נרות שבת?
(2) מי מוזהר יותר על הדלקת נרות שבת, ומדוע? (2 נקודות)

2. דיני קידוש ושלוש סעודות

- א. הסבירו מדוע נשים חייבות בקידוש, ומדוע הן חייבות בשלוש סעודות. (4 נקודות)
- ב. הסבירו מדוע יש לפרוס מפה על השולחן מתחת לפת, ומפה נוספת מעל לפת. (4 נקודות)

3. מלאכת התופר ומלאכת הקורע

- א. האם מותר למתוח חוט שבו תפור כפתור לבגד, כדי להדקו? (נקודה אחת)
- ב. (1) לדעת כל הפוסקים, באיזה אופן מותר להשתמש בסיכת ביטחון כדי לחבר שני חלקי בגד?
(2) מהי צורת השימוש בסיכת בטחון, שיש האוסרים אותה ויש המתירים אותה? כתבו את הנימוק לאיסור, ואת הנימוק להיתר. (5 נקודות)

- ג. כתבו דוגמה לאיסור משום מלאכת התופר, שאינו עוסק בבגדים. (2 נקודות)

4. מלאכת הבונה

- א. (1) האם מותר בשבת לפרוס גגון של עגלת תינוק הקבוע בעגלה? נמקו את תשובתכם.
(2) כתבו פעולה שאסור לעשות בעגלת תינוק משום מלאכת "בונה". (4 נקודות)
- ב. האם מותר בשבת לפרוס על שולחן מפה ששוליה מגיעים עד הרצפה? נמקו את תשובתכם. (2 נקודות)
- ג. האם מותר בשבת להעמיד מחיצה ארעית כדי להפריד בין נשים לגברים? נמקו את תשובתכם. (2 נקודות)

5. הכנות לליל הסדר

- א. בליל הסדר נוטלים ידיים פעמיים – פעם אחת בלי ברכה ופעם אחת עם ברכה.
מתי נוטלים כל אחת מנטילות אלו? (2 נקודות)
- ב. בעת אמירת ההגדה צריך שיהיו לפני הסועד חרוסת ושני תבשילין. הסבירו מדוע. (3 נקודות)
- ג. במהלך אמירת ההגדה שותים ארבע כוסות יין.
פרטו את ארבעת המקומות בהגדה שבהם שותים כל אחת מכוסות היין. (3 נקודות)

6. הלכות ספירת העומר וימי הספירה

- א. מהם מנהגי האבלות שנוהגים בימי ספירת העומר, ומדוע נוהגים מנהגי אבלות בימים אלו? (4 נקודות)
- ב. מתי מתחילים ל"ג הימים שנוהגים בהם מנהגי אבלות? ציינו שתי שיטות. (2 נקודות)
- ג. הסבירו מדוע בליל שבועות מתחילים להתפלל תפילת ערבית רק מצאת הכוכבים. (2 נקודות)

7. הלכות יום הכיפורים

- א. מה דינו של חולה שאכל פת ושכח לומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון? נמק את תשובתך. (3 נקודות)
- ב. מאיזה גיל מחנכים ילדים להימנע קצת מאכילה ושתייה ביום הכיפורים, ומאיזה גיל מחנכים אותם להימנע מנעילת הסנדל ביום זה? (2 נקודות)
- ג. "טוב להריח איזה פעמים בבשמים ולברך עליהם".
מהי הסיבה להנהגה זו? מה יש להזהר בהקשר להנהגה זו, ומדוע? (3 נקודות)

8. הלכות תענית אסתר

- א. (1) מדוע צמים ביום "תענית אסתר"?
(2) "ומכל מקום אין תענית זו חובה כמו ארבע תעניות".
כתבו מהי הסיבה לכך, וציינו שלושה מקרים שבהם מקילים בתענית אסתר יותר מבשאר התעניות. (5 נקודות)
- ב. באיזה יום יש להתענות את תענית אסתר אם י"ד באדר חל ביום ראשון, ומה יעשה אדם ששכח להתענות ביום זה? (3 נקודות)

9. הלכות תרומות ומעשרות

- א. ציינו באלו שנים חל מעשר שני, ובאלו שנים חל מעשר עני. (4 נקודות)
- ב. אדם שקנה בשתי פעמים שונות, פרות מאותו המין.
(1) כתבו מצב אחד בו יהיה לו מותר להפריש מאלו על אלו.
(2) כתבו מצב אחד בו יהיה לו אסור להפריש מאלו על אלו. (4 נקודות)

10. הלכות ערלה ונטע רבעי

- א. מה המקור לאיסור ערלה בארץ ישראל, ומה המקור לאיסור זה בחוץ לארץ? (3 נקודות)
- ב. פרי ערלה, קליפה של פרי ערלה, ענף עץ ערלה – ציינו בנוגע לכל אחד מהם, האם הוא מותר בהנאה. (3 נקודות)
- ג. מהו נטע רבעי, ומה דינו? (2 נקודות)

פרק שני – מחשבה ומוסר (36 נקודות)

ענו על ארבע מן השאלות 11 – 16

בשאלות שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל שאלה 9 נקודות).

11. פרקי אבות, פרק ב' - לפי פירוש ר"ע מברטנורא, משנה ח'

- א. "אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד"
הסבירו את ההבדל בין "בור" ל"עם הארץ". (2 נקודות)
- ב. כתבו כיצד מנמק רבי עובדיה מברטנורא כל אחת מהקביעות הבאות:
(1) "ולא הביישן למד".
(2) "ולא הקפדן מלמד".
(3) "ולא כל המרבה בסחורה מחכים".
(6 נקודות)
- ג. "ובמקום שאין אנשים, השתדל להיות איש".
לפי רבי עובדיה מברטנורא, מה פירוש "להיות איש"? (נקודה אחת)

12. רמב"ם, הלכות תשובה

- א. מהן "עבירות קלות", ומהן "עבירות חמורות"? האם יום כיפור מכפר עליהן? (6 נקודות)
- ב. לפי רמב"ם, כתבו על מי נאמר:
(1) "מכסה פשעיו לא יצליח"
(2) "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה"
(2 נקודות)
- ג. האם אדם שהתוודה על חטא, צריך לחזור ולהתוודות עליו ביום כיפורים אחר, אם הוא עומד בתשובתו? (נקודה אחת)

13. רמח"ל, מסילת ישרים

- א. "כללו של דבר: האדם לא נברא בעבור מצבו בעולם הזה". (פרק א')
כתבו את שתי ההוכחות של רמח"ל לכך. (5 נקודות)
- ב. לפי רמח"ל, מהי מטרת האדם בעולם הזה, ומה תפקידן של ההנאות בעולם הזה בהשגת מטרה זו?
(4 נקודות)

14. רמב"ן, פירוש לתורה, ויקרא, י"ט, ב'

- א. הסבירו מהו "נבל ברשות התורה", והביאו שתי דוגמאות למושג זה. (4 נקודות)
- ב. לפי רמב"ן, איזו דרך מסייעת לאדם שלא להיות נבל ברשות התורה?
(3 נקודות)
- ג. מהי דרגת הפרישות שלמד רמב"ן מרבי חייא?
(2 נקודות)

15. ספר החינוך, המצווה קידוש שבת בדברים והמצווה שלא לעשות מלאכה בשבת

- א. הסבירו כיצד יש לקדש את השבת בדברים מדאורייתא, ומתי יש לעשות זאת. (3 נקודות)
- ב. מה הוסיפו חכמים על דין קידוש מדאורייתא, ומדוע הוסיפו זאת? (2 נקודות)
- ג. ציינו שני יסודות ביהדות שהשבת היא זיכרון להם, והסבירו כיצד כל אחד מהיסודות הללו קשור לשבת.
(4 נקודות)

16. הרב חיים שמואלביץ, שיחות מוסר, הכרת הטוב

רש"י כותב בתחילת פרשת "בהעלותך": "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו... אמר לו הקב"ה: "חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומיטיב את הנרות"

- א. מהי התמיהה שמעלה הרמב"ן במקום? (2 נקודות)
- ב. הסבירו מהו העניין המיוחד שיש בהדלקת המנורה, ואין בשאר עבודת הקדש שבמקדש. היעזרו במשל הפיקח והסומא. (3 נקודות)
- ג. מדוע לא היה צריך להתרחש נס חנוכה? מדוע הוא התרחש בכל אופן? (4 נקודות)

בהצלחה

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל

אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משדר החינוך